

Het Kleine Veer: voor hen die romantiek waarderen

Twee broeders Van der Kolk houden oude traditie tussen Oldeneel en Hattem in stand

(Van onze reportage-redacteur)

De glorieftijd van het Kleine Veer is radicaal voorbij. Op doordeweekse dagen zijn het er nog maar enkelen, die zich tussen Oldeneel en Hattem over de IJssel laten zetten en zo kon het zijn, dat Jan en Jurrie van der Kolk ruimschoots gelegenheid hadden ons urenlang te verhalen over het genoeglijke verleden van hun veer zonder dat de bel hen al te vaak weg riep. Iets meer dan een kwart eeuw geleden, namelijk vóór de grote verkeersbrug over de IJssel gereed kwam, was de situatie nog volslagen anders. Het Katerveer was een verre van voorspoedige oeververbinding en daarom begaven zich elke dag honderden toppers en fietsers door de Hattemse Hoenaard naar het Kleine Veer om via de Schellerallee Zwolle te bereiken. En 's avonds natuurlijk vice versa. Hattemse grondwerkers en industrie-arbeiders vonden het leeuwendeel van de klandizie, maar op zon- en feestdagen trokken de Zwollenaren in massa naar Oldeneel om zich hier over te laten zetten en de dag verder door te brengen in de bossen en de Leemkuilen. Het normale plesante uitgangspunt in die dagen, waar behalve brood en koffie ook stevast een „buule met assies" oftewel een zak met spensel bij te pas kwam. Toen, in die gunstige jaren vóór de komst van de IJsselbrug, konden zeven man met vijf roeiboten met Pinksteren, Pasen en Hemelvaartsdag met moeite het werk bij het Kleine Veer aan. En bovendien lag er bij deze populaire overzetplaats ook nog een twintigtal bootjes-voor-de-verhuur.

Veerman Jurrie v. d. Kolk.

boot geladen en dat kostte dan 2 cent.

De Hattemers hadden volgens oude traditie half tarief tot Bertus van der Kolk op een dag genoeg van die regeling kreeg. Dat gebeurde met hoog water. Van het veerhuis tot de kom van Hattem was het toen allemaal IJssel en het overvaren duurde op zijn minst een uur. Nu was daar wel bij de tariefbepaling enigszins rekening mee gehouden, want Van der Kolk mocht onder deze omstandigheden de dubbele prijs vragen, behalve aan „werklieden" uit Hattem, die de gewone voorwaarden konden bedingen. Zo geschiedde het dan op een koude winterdag, dat Van der Kolk als passagier zeker 5 uit Hattem kreeg, die naar huis wilde. Er waren geen andere liefhebbers en de veerman roeide, omdat er een flinke wind was op komen zetten, twee uur voordat hij S. bij de Nieuwe Weg in Hattem af kon zetten. S. was een Hattemer en tevens een werkmans en hij kon bijgevolg volstaan met een betaling van één en een kwart cent. Hij zocht in zijn zakken, maar na lang speuren kwam hij nog niet verder dan een halfje. Oude Bertus van der Kolk schijnt toen een heel kwalijk woord gezegd te hebben en van dat ogenblik af moesten de Hattemers evenwel betalen als de anderen: 2,5 cent en bij hoog water 5.

Onderwerps lage prijzen en toch waren er vóór 1930 hoogtijdagen, dat is bij het Kleine Veer 150 werd gebedurd (duizenden klanten dan). Toenwoordig is het een heel grote uitsondering wanneer, ondanks de hogere tarieven (1 0,10 voor wandelaars en 1 0,15 voor fietsers), op een heel zonnige feestdag een derde van die opbrengst wordt bereikt.

Avontuur

Met hoog water kon het soms een avontuur zijn, die reis van Oldeneel naar Hattem en omgekeerd. Jan en Jurrie vertelden me over een tocht die „oom Jurrie" (broer van vader Bertus) tientallen jaren geleden eens maakte. Er hing toen zo'n dichte mist, dat oom Jurrie elk gevoel voor de goede richting verloor. Hij kwam tenslotte met zijn vijf passagiers ergens boven de uitswaarden met zijn boot vast te zitten aan een hek. Roepen, draven, wrikken, niets hielp en zelfs toen Jurrie over boord sprong en tot zijn middel in het koude water stond, kon hij het niet klaren. Daarom zat er voor de passagiers niets anders op dan oom Jurrie's voorbeeld te volgen en zich ook te water te geven. Toen eindelijk kwam de boot vlot.

Voor het overige hebben de passagiers, voor zover Jan en Jurrie zich

herinneren, nooit opmerkelijke aandacht beleefd. Zij zelf wel. Beiden vielen ze een keer met dikke duffels aan over boord in een winterse rivier en dan was er nog een stormnacht, tijdens welke Jan zo in het nauw werd gedreven, dat hij tenslotte zijn boot in de steek liet en honderden meters door de ondergelopen uitswaarden waadde om het veerhokje in de Hoenaard te bereiken, waar de dodelijk verontruste vader Bertus en broer Jurrie hem tenslotte vonden.

Chaos

Na de komst van de brug is het natuurlijk bergafwaarts gegaan: de motorboot heeft alleen op een heel schone zomerdag nog wel eens de assistentie van een roeiboot nodig.

In de oorlogsdagen van 1940 was het eensklaps weer ouderwets druk, maar van een „gezonde opleving" kon men toen moeilijk spreken. Duizenden mensen, onder wie vele Joden, vluchtten hals over kop voor de oprukkende Duitsers. Banken en postieren landden de bootjes van Van der Kolk boordeval met zakken geld en andere waardepapieren — de brug immers was vernield. Mensen in de boot verdrongen zich bij de aanlegplaats. Sommigen waarden de overvaart met leuke bootjes of op een afgebroken bruggetje, dat als vlot moest dienen.

Een dergelijke chaos had Oldeneel niet eerder beleefd. En het paste in deze sfeer, dat de eerste Duitse soldaat, die zich hier vertoofde, gewoon in een roeiboot plaats nam tussen de andere passagiers in en zich zo naar de Hoenaard liet brengen. Daar constateerde hij rustig dat de Nederlandse stellingen verlaten waren, waarop hij zich weer terug deed roeien om rapport uit te brengen omtrent zijn verkenning.

Geen spaken

Het is een van de mooiste, een van de vredigste plekken rond Zwolle, daar bij het Kleine Veer. De prachtig gelegen veerhuizen, de karakteristieke en thans bijna gestorven wilg op het uiterste van de krib, het heerlijke IJsselpanorama waarin de nieuwe centrale in Harculo nog niet eens zo'n slechte noot vormt. Het is zeker geen oord, voor spookverhalen en toch plaatste een westelijk dagblad vorig jaar een foto van Jan van der Kolks huis en er boven stond te lezen: wie

Jan en Jurrie v. d. Kolk op het veerpad.

durft de nieuwe veerman zijn? En dan volgde een verhaal over een vermoorde veerman, wiens geest elke nacht afgruiselijke kreten slaakte en bigevolg oorzak was, dat het veerhuis leeg bleef staan. Het Kleine Veer werd weliswaar niet met name genoemd, maar de foto liet geen twijfel en Jan van der Kolk vroeg ons gebed: mag dat nu maar, want het spookt hier alleen als de herfststormen de vensters heuen.

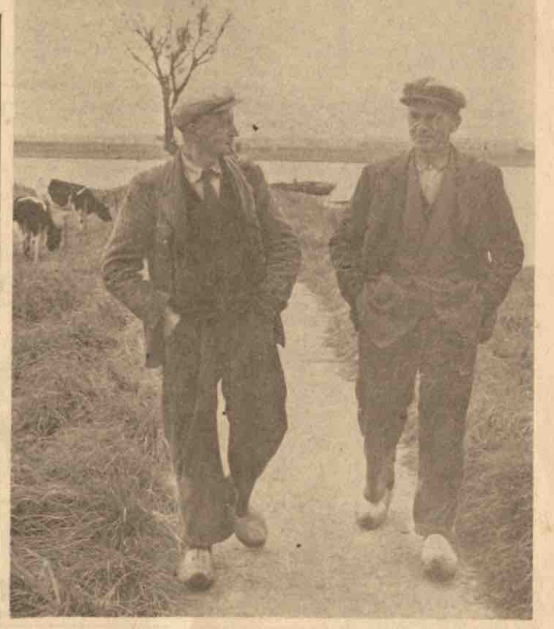
Begin november gaat het Kleine Veer weer tot de lente dicht omdat het aantal winterse klanten tegenwoordig te gering is, maar wellicht biedt de vroege herfst nog meer dagen zo heerlijk als we deze week beleefden. Dagen waarop een wandeling of fietstocht naar het Kleine Veer in dan door de Hoenaard heen naar Hattem een van de beste dingen is die een mens kan doen.

THEO FRENKEL sr. OVERLEDEN

Toneelspeler en filmpionier

HILVERSUM, 22 sept. — Donderdag in de namiddag is op 85-jarige leeftijd in zijn woning te Amsterdam overleden de heer Theo Frenkel sr., zoon van wijlen mevrouw Theo Mann-Bouwmeester en de musicus Frenkel.

Theo Frenkel werd geboren te Rotterdam en bleek al spoedig een veelzijdige begaafdheid te bezitten. Op jeugdige leeftijd trok hij naar Engeland en Frankrijk, in welke beide landen hij op de planken heeft gestaan. Hij wist daar, in weerwil van de taalmoelijkheden, uitstekende kritieken te oogsten. Te Parijs werd hij ontdekt door Pathé, een der pioniers van de Franse cinematografie die hem met de leiding van de Pathé-studio's de Nice belaste. Later trok Frenkel naar Berlijn, waar hij eveneens vele jaren als filmregisseur werkzaam was. Bij het begin van de eerste wereldoorlog keerde hij terug naar Nederland, waar hij verschillende films produceerde, die, de periode in aanmerking genomen, bijzondere kwaliteiten hadden. Op latere leeftijd gaf Frenkel het filmwerk op. Hij voerde de redactie van de „Weredronk" en werkte mee aan radio-programma's.

Staatslieden op reis

CAIRO, 22 sept. — President Nasser zal zich wellicht al heden naar Ryad, de hoofdstad van Saoedi-Arabië begeben voor een gedachtenwisseling met koning Saoud en president Sjoekri el Koatly van Syrië over de huidige westelijke politiek en de samenbundeling van de Arabische actie met het oog op de ontwikkeling van de Suez-kestie.

De Indiase premier, Nehroe, komt maandag in Saoedi-Arabië aan, waar hij te Ryad koning Saoud zal ontmoeten.

De Indiase minister zonder portefeuille Krisna Menon gaat vanmiddag per vliegtuig naar Londen teneinde daar de „krachtige wens" van president Nasser om te onderhandelen over een regeling van de Suezkanaal-kestie, te laten horen.

Vrijdagavond had de Indiase staatsman voor de vijfde maal sinds hij vorige week zaterdag in Egypte aankwam, een bespreking met Nasser.

De Britse eerste minister, sir Anthony Eden en de minister van Buitenlandse Zaken Selwyn Lloyd, brengen volgende week een bezoek aan Parijs.

VEERPONT WAS AL BESTELD

Het grijze verleden van het Kleine Veer is in onderzochte mate gehuld. Dat de Zwollenaren er eerder gebruik van maakten dan van het Katerveer, staat vast. De natuurlijke omstandigheden waren bij Oldeneel immers veel gunstiger dan zij de zandkop (neel), die ook bij hoge waterstand boven bleef, en van waaruit het eveneens op een buit gelopen Hattem altijd bereikbaar was. Bovendien kreeg Zwolle de gronden bij het Katerveer eerst in de 18de eeuw in handen, zodat daar pas toen maatregelen voor een verbetering van de toestand getroffen konden worden.

Ruim een halve eeuw geleden waren nog alle voorwaarden aanwezig om het Kleine Veer een belangrijke verbinding tussen Overijssel en Gelderland te doen blijven. De Van der Kolks, die al generaties lang de pachters zijn, kregen zelfs van hoogerhand toestemming een „echte" veerpont in de vaart te brengen, welke ook geschikt zou zijn voor voertuigen. De pont was besteld, de tarieven waren in details vastgesteld en de afspraak met Hattem was, dat de weg door de Hoenaard openbaar en geschikt voor alle verkeer zou worden. Op een kwade dag echter kreeg Van der Kolk van Hattem's burgemeester de nuchtere mededeling, dat tengevolge van een administratieve vergissing slechts een openbaar voetpad door de Hoenaard zou komen en dat een wijziging van deze bepaling op onzeggbaar veel moeilijkheden zou stuiten — of Van der Kolk hier maar genoegen mee wilde nemen.

Er kwam dus geen behoorlijke weg aan de Gelderse kant dwars door het gemeenschappelijke gebied heen en zelfs vandaag de dag is het nog niet meer dan een breed pad van miserebele constructie, officieel slechts bestemd voor fietsers en wandelaars.

Halve prijs

Op de zandkop van Oldeneel staan bij het veer twee huizen tegenover elkaar, van waaruit men een verrukkelijk uitzicht heeft op de rivier, de Hoenaard en Hattem. In het oudste woont Jan, in het andere zijn broer Jurrie, die beiden in de jaren twintig het bedrijf van hun vader Bertus overnamen.

Jan zegt op grauwe dagen: „Ik wou dat ik het veer maar nooit had gezien, dan had ik het beter dan nu". — maar toen hij in 1925 voor honderd procent veerman werd, zat er voor hem en zijn broer nog een behoorlijk weekje in.

En dat ondanks de tarieven van toen. In de tuin van Jurrie hangt nog het oude tariefbord, al zijn de cijfers later overschilderd met het oog op de veranderende prijzen. Vroeger was de prijs voor één persoon slechts 2,5 cent en wanneer hij „geladen was met een voor 'niet" werd het 5 cent. Op het bord staan verder de condities voor varen, koeien en voertuigen, maar gezien het funeste voetpad door de Hoenaard, is daar nooit iets van gekomen. Wel werd er af en toe eens een schap of een varken in de

Zo boeiend is nu PANORAMA

Directeur mr. Schuit: GOEDE RESULTATEN OP DE NAJAARSBEURS

Geen sprake van hamsteren

UTRECHT, 21 sept. — „Het algemeen beeld van de 67ste Jaarbeurs mag gezond en goed genoemd worden. Er is geen sprake van een buitengewone beurs, maar toch zijn er goede zaken gedaan. Van een hamsteren in verband met de spanningen rondom het Suezkanaal is geen sprake geweest."

Dit deelde mr. H. A. R. Schuit, directeur van de Koninklijke Nederlandse Jaarbeurs vandaag mee.

De kooplust heeft zich vooral tijdens de eerste dagen van de beurs geopenbaard. Vraag is er vooral geweest naar kwaliteitsgoederen, hetgeen mr. Schuit toeschrijft aan de toegenomen welvaart. De loonsverhogingen zijn hier volgens hem niet vreemd aan. Het buitenlandse bezoek is tijdens deze beurs ook bijzonder groot geweest. Vertegenwoordigers van 65 landen bezochten de beurs. Tijdens de najaarsbeurs 1955 waren dit er 60. Het bezoek uit het binnenland steeg met 25 procent ten opzichte van de vorige najaarsbeurs.

Grote tevredenheid

Over de gehele linie heerst onder de exposanten grote tevredenheid over de najaarsbeurs. Het is volgens hem een drukke zakelijke beurs geweest met opmerkelijke resultaten tijdens de eerste dagen.

De handel toonde een grote wiligheid. De omzetten in verschillende deelnemersgroepen bereikt, waren in vele gevallen hoger dan het vorige jaar.

Bij enkele branches (o.a. huishoudelijk glas, aardewerk en porcelain en bij lederwaren, alsmede woningtextiel) kan worden geconstateerd, dat de detailhandel zich ruim heeft bevoorraad. In de meeste groepen echter hebben de exposanten vastgesteld, dat de grote omzetten te danken waren aan de hogere prijzen van de goederen van betere kwaliteit, waarnaar tijdens deze najaarsbeurs veel vraag was.

De groep goud, zilver, bijouterieën, horloges zag op de najaarsbeurs een voortzetting van de gunstige omzet in de laatste maanden. Opmerkelijk was de vraag naar het betere product.

De exposanten in de medische afdeling verklaarden zich tevreden over het bezoek en de belangstelling. Er zijn zelfs in deze sector verscheidene exportorders geplaatst.

Belangstelling voor piano's

De groep muziekinstrumenten is tevreden over de vele nieuwe contacten, op de beurs gelegd. Groot was de belangstelling voor piano's. Deze belangstelling ging vooral uit naar de producten van achter het IJzeren gordijn. Of de vele aanvragen verzweelikt kunnen worden hangt af van de contingentering.

Ook op de elektrobeurs en bij de lederwaren zijn goede zaken gedaan. In de groep woningtextiel en kleintmeubelen bleek het bezoek kwantitatief minder te zijn. Men heeft hier vooral het bezoek gemist van de detailhandel uit de ver afgelegen provincies. Niettemin is men tevreden over de kwaliteit van de orders die de beurs voor deze groep goed heeft gemaakt.

Bij de groep speelgoederen werd een bijzonder geanimeerde kooplust geconstateerd.

De exposanten van kantoor machines en -meubilair zijn bijzonder tevreden over de geleide contacten. De firma's met schrijfbuizen hebben deze najaarsbeurs een omzet behaald die vele malen groter is dan in 1955. Bovendien hoorde men het geluid dat de lezingen op het gebied van interne bedrijfsorganisatie de belangstelling hebben gestimuleerd.

Argentijnse havens lagen dag stil

BUENOS AIRES, 22 sept. — In alle Argentijnse havens is vrijdag vrijwel algemeen gestakt door de bemanningen van alle typen schepen, waaronder de sleepboten. De actie van de naar schatting 60.000 man was bedoeld als een waarschuwing wegens een niet in acht nemen van een onlangs gesloten akkoord door de werkgevers.